

Regional samverkansplan

för arbetet mot prostitution och
människohandel för sexuella ändamål

Länsstyrelsen
Gävleborg

Regional samverkansplan

för arbetet mot prostitution och
människohandel för sexuella ändamål

Innehåll

1 Förord	2
2 Om prostituion, människohandel och koppleri	3
2.1 Prostitution	3
2.2 Människohandel	3
2.3 Koppleri eller "hallickverksamhet"	4
3 Indikatorer	5
4 Samverkansaktörerna i Gävleborgs län	7
4.1 Polismyndigheten	8
4.2 Åklagarmyndigheten	8
4.3 Socialtjänsten	9
4.4 Migrationsverket	12
4.5 Länsstyrelsen	12
5 Nationellt Metodstödsteam (NMT)	14
5.1 Nationella riktlinjer för samverkan	14
5.2 Tryggare återvändande av personer i prostitution, koppleri och människohandel	14
6 Individen i centrum och rättigheter	14
7 Tidsbegränsat uppehållstillstånd för bevisperson - TUT	15
8 Anmälningssplikt och information	16
9 Sekretess	17
10 Länkar & litteratur	18
11 Spetskompetensgrupp Gävleborg	19
12 Kontakt lista inom Gävleborgs län mot prostitution och människohandel	20

1 Förord

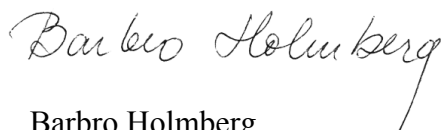
Denna regionala samverkansplan för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål har tagits fram i samverkan mellan Länsstyrelsen, Polismyndigheten, Migrationsverket, Åklagarmyndigheten och Region Gävleborg, som har representerats av tre Socialtjänster. Utgångspunkten för arbetet är regeringens uppdrag till Länsstyrelserna att stärka samverkan för att motverka människohandel för sexuella ändamål och prostitution. Länsstyrelsernas gemensamma nationella arbetsgrupp mot prostitution och människohandel, LAMP, har tagit fram mallen till samverkansplanen och vi har anpassat den till våra regionala förutsättningar samt kompletterat med regional och lokal information.

Samverkansplanen syftar till att översiktligt beskriva vilka uppgifter och roller de olika myndigheterna har i ärenden som gäller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Den vänder sig till personal som i sitt arbete kommer i kontakt med personer utsatta för människohandel och prostitution. Vår förhoppning är att vi genom kunskap och ökad samverkan vid hantering av sådana ärenden kan skapa bättre förutsättningar för åtal, bemötande och omhändertagande. Avsikten är även att gemensamt söka former för ett förebyggande och lösningsorienterat arbete som särskilt vänder sig till barn och ungdomar.

En regional ”Spetskompetensgrupp” med representanter från polis, åklagare, socialtjänst, migration samt länsstyrelse har bildats med uppdrag att sprida kunskap och utveckla samverkan mellan fler berörda myndigheter och frivilligorganisationer bl.a. landstinget, försäkringskassan, skatteverket, kvinnojörer, krismottagning för män, brottsofferjourer, med flera.

Relativt sett är ärenden som rör prostitution och människohandel i Gävleborgs län få per år. Det är därför av stor betydelse att det finns en beredskap så att samverkan inte behöver etableras vid varje enskilt tillfälle.

Arbetet med att ta fram denna samverkansplan har förankrats i det ”Regionala Samhällsrådet” i Gävleborgs län. Samhällsrådet består av landshövdingen, länspolismästaren, regiondirektören och landstingsdirektören. Samhällsrådet verkar länsövergripande och strategiskt. De prioriterar viktiga frågor som berör de olika myndigheterna i syfte att effektivisera det brottsförebyggande arbetet och verka för en socialt hållbar utveckling i Gävleborgs län.

Barbro Holmberg
Landshövding i Gävleborgs län

2 Om prostitution, människohandel och koppleri

2.1 Prostitution

Prostitution är en situation där ett köp eller ett försök till köp av sexuell tjänst av en annan person förekommer.¹ Det kan röra sig om människohandel för sexuella ändamål eller koppleri. Personer i prostitution syftar på de som utför sexuella tjänster mot ersättning.

Att köpa en sexuell tjänst är förbjudet i Sverige sedan 1999 (6 kap. 11 § Brottsbalken (1962:700)). Den som skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, dvs. den som köper en sexuell tjänst, kan dömas till böter eller fängelse i upp till ett år. Med sexuell förbindelse avses samlag eller annat sexuellt umgänge. Ersättningen kan vara både ekonomisk eller något annat, såsom narkotika, alkohol eller saker. Att försöka köpa sex är också straffbart.

Den svenska lagstiftaren valde att endast förbjuda att köpa, men inte att sälja sexuella tjänster eftersom det inte ansågs rimligt att också straffa personen i prostitution. Det ansågs viktigt att personer i prostitution inte skulle känna att de riskerar någon form av straff, för att motivera dem att söka hjälp för att komma bort från prostitutionen. I förarbetet till förbudet stadgas även att en kriminalisering inte kan utgöra annat än ett komplement i arbetet med att minska prostitutionen och inte på något vis kan ersätta de sociala insatserna.

Om man köper sex av en person som är under 18 år kan straffet bli ända upp till två års fängelse. Om personen är under 15 år kan köpet bedömas som våldtäkt (se 6 kap. Brottsbalken).

2.2 Människohandel

I Sverige är människohandel ett brott sedan 2002 och ger fängelse i lägst två år och högst tio år (Se 4 kap. 1 a § Brottsbalken). Människohandelsbrottet består av tre olika delar. Alla de tre delarna måste vara uppfyllda för att en handling ska kunna dömas som människohandel. De tre delarna är:

1. Vad människohandlaren gör. Människohandlaren rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot personen. De olika handlingarna kan göras av olika människohandlare och de behöver inte göras i den ordningen som står i lagen och ovan. Det kan hända att människohandlaren endast rekryterar personen.
2. Hur människohandlaren gör detta. Människohandlaren gör det genom att använda ett otillbörligt inflytande som han eller hon har över personens handlingar som begränsar personens möjligheter att påverka sin situation, såsom våld, hot eller att vilseleda, dvs. luras. Människohandlaren kan också utnyttja att personen är i en utsatt situation t.ex. ekonomiskt svåra förhållanden och kanske har en skuld till

¹ Inklusiva situationer där endast ett utnyttjandesyfte eller främjande förekommit. Se avsnitten om människohandel och koppleri.

3. människohandlaren. Det kan också vara så att människohandlaren utnyttjar att personen är flykting, har en funktionsnedsättning eller någon sjukdom eller är beroende av narkotika. Om det handlar om ett barn, dvs. en person under 18 år, behöver denna del inte vara uppfylld eftersom det anses att barn behöver ett starkare skydd.

4. Varför människohandlaren gör detta. Det räcker inte med att människohandlaren har rekryterat personen genom att t.ex. lura honom eller henne. Människohandlaren måste göra det av en viss anledning, i syfte att exploatera personen t.ex. för sexuella ändamål i prostitution, för pornografi eller för att dansa på en strippklubb.

Det är viktigt att komma ihåg att det inte spelar någon roll om personen samtyckt eftersom personen inte kan samtycka till någonting om han eller hon är hotad eller befinner sig i en så utsatt situation att personen inte har något val.

2.3 Koppleri eller ”hallickverksamhet”

Om en person främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en annan person säljer sex kan personen dömas för koppleri (6 kap. 12 § Brottsbalken). Att främja är att aktivt bidra till att någon börjar eller fortsätter med att sälja sex. Det kan handla om att hålla vakt eller meddela adresser, hyra ut en lägenhet eller att ordna skjuts. Även att psykiskt påverka någon kan vara att främja den personen. Om man ekonomiskt utnyttjar att en annan person säljer sex kan det handla om att kopplaren (hallicken) inte aktivt främjar att personen säljer sex men ändå utnyttjar det genom att ta del av intäkterna. För koppleri döms man till fängelse i högst fyra år. Om brottet anses grovt, t.ex. för att det inneburit ett hänsynslöst utnyttjande eller för att verksamheten varit i organiserad form, så döms man till fängelse i lägst två år och högst åtta år.

För mer information se utbildningsmaterialet ”Människohandel och prostitution – ur ett svenskt perspektiv”.

3 Indikatorer

En indikator är en av flera hållpunkter för att en person kan vara i prostitution, koppleri eller människohandel. De är allmänt hållna och ofta kan det också röra sig om en magkänsla om att personen är utsatt på något sätt. Det är viktigt att våga fråga och att föra en dialog för att få mer information. Närvaron eller frånvaron av en eller flera indikatorer kan i sig själv varken bekräfta eller avfärda något. Det krävs en bedömning av personens hela livssituation.

För fler indikatorer se Nationella riktlinjer.

- Personen har mycket pengar ibland och mindre andra gånger och ingen förklaring till detta finns
- Har vänt på dygnet eller har oregelbundna tider
- Isolerar sig
- Lider av ångest och destruktivt beteende
- Ger ett i sammanhanget onaturligt positivt och glattigt intryck
- Ger ett uppgivet intryck
- Lider av skador som kan vara orsakade av övergrepp
- Visar tecken på rädsla eller stress
- Visar misstro mot myndigheter/myndighetspersoner
- Blir regelmässigt flyttad från en plats till en annan för att avleda polisen och andra
- Får lite eller ingen betalning för utfört arbete/tjänster
- Får inte lov att sluta prostituera sig eller åka hem när hon eller han själv önskar det
- Ger intryck av att hennes eller hans rörelser är övervakade
- Har begränsad eller ingen möjlighet till socialt umgänge och saknar tillåtelse att kommunicera fritt med andra
- Har begränsad eller ingen tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård
- Har blivit drogad mot sin vilja och vetskap
- Har fattat ett beslut i en sårbar situation där få andra reella valmöjligheter fanns
- Har fattat ett beslut under falska förutsättningar eller löften
- Har fått sin resekostnad till destinationslandet betald och är tvungen att betala tillbaka genom att arbeta eller prestera tjänster i destinationslandet
- Är bunden av skulder exempelvis oskäligen hyra för boende, annonsering mm.
- Känner inte till adressen till det egna boendet
- Saknar frihet att kontakta familj och vänner
- Saknar kontroll över pass/resedokument
- Innehar falska identitetshandlingar eller resedokument
- Tillåter andra föra sin talan när personen blir direkt tillfrågad
- Uppfattas som styrd via sin mobiltelefon
- Uppför sig som om hon/han är instruerad av andra

- Visste inte på förhand om att hon/han skulle befinna sig i prostitution, eller hon/han kan ha vetat det, men inte fått veta under vilka omständigheter hon/han skulle prostituera sig
- Är hotad med att bli anmäld till myndighet.
- När det gäller barn, tänk även på följande:
- Är engagerat i arbete/tjänster som inte är ämnat för barn
- Reser utan sällskap av föräldrar
- Reser i grupp av människor som inte är släkt med varandra
- Har ett telefonnummer som han/hon är instruerad att ringa vid kontakt med myndigheter
- Barnet har pengar, mobiltelefoner, smycken, plånböcker eller andra värdesaker på sig som han/hon inte kan redogöra för
- Barnet har en ”fixare” – en vuxen som aldrig är långt borta, som arrangerar
- och övervakar barnets verksamhet
- Barnet berättar sin historia med uppenbara fel eller lögner. Historien verkar
- påhittad och inlärd
- Barnet utger sig för att vara vuxen, men det är ett stort glapp mellan angiven
- ålder och barnets beteende
- Har ett beteende som avviker från normalt beteende för barn i samma ålder
- Verkar undernärd, trött, utmattad – eller bekräftar detta om någon frågar
- Verkar stressad, rädd, orolig, fysiskt/verbalt utagerande, apatisk,
- undvikande, tyst
- Har inga vänner i egen ålder förutom de andra som utför arbete/tjänster
- Har ingen normal skolgång
- Har ingen/liten möjlighet till lek/fritidsaktiviteter
- Bor under ovärdiga förhållanden
- Äter avskilt från andra medlemmar i ”familjen”
- Är registrerad hos socialtjänst/polis i flera städer/flera länder.

4 Samverkansaktörerna i Gävleborgs län

Operativ samverkan mellan myndigheter är en grundläggande förutsättning för att på bästa sätt kunna tillgodose personens stödbehov men även för att möjliggöra en effektiv utredning av det eventuella brottet. Varje myndighet ansvarar i enlighet med sitt mandat och uppdrag. I varje enskilt ärende bör respektive myndighet utse en ansvarig kontaktperson för att underlätta kontakten mellan myndigheter samt med övriga aktörer såsom till exempel boende. Det är viktigt med återkoppling mellan berörda myndigheter, till exempel när beslut har tagits i gemensamma ärenden, kontaktpersonen har ändrats eller då nya omständigheter har uppstått som kan vara av betydelse för fortsatt handläggning hos en annan myndighet.

Att tänka på

- Samtliga involverade aktörer tjänar på ett nära samarbete
- Det är viktigt att upprätthålla tydlig ansvarsfördelning, kontinuerlig kontakt och återkoppling
- Det förekommer att personer i prostitution, koppleri och människohandel i ett initialt skede inte anser sig vara utsatta. Bemöt henne eller honom som en individ och med respekt för att personer kan uppträda olika
- Det kan vara svårt att få kontakt med personen på grund av språksvårigheter Använd alltid tolk. *För tips kring samtal se Nationella riktlinjer*
- I de fall sekretess föreligger underlättar det processen om man kan få medgivande om att bryta sekretessen från personen så snart som möjligt
- Rutiner för information är mycket viktiga. Det kan vara så att personen inte vet var den befinner sig, eller inte kan språket och inte heller känner till den svenska lagstiftningen
- Undvik löften
- Personen kan känna skuld över det han eller hon varit med om
- De små enkla sakerna kan betyda mycket i en akut fas
- Det kan finnas en rädsla för myndigheter
- Dokumentera de aktörer som finns runt personen, kontaktpersoner och kontaktuppgifter samt datum för återkoppling
- Tänk på att om mobilen beslagtogs i polisutredningen kan det vara svårt för personen att hålla kontakt med närstående

Samverkansplanen berör arbetet med både svenska och utländska personer i prostitution, koppleri och människohandel. Samverkan och det operativa arbetet kan emellertid se olika ut beroende av om det i ärendet finns en misstanke om människohandel/koppleri då polis och åklagare i dessa fall har en större roll i samverkan. Om en brottmålsprocess blir aktuell kan skillnaden också bli att det går att söka tillfälligt uppehållstillstånd för bevisperson (se avsnitt 4.1). Att personen är svensk/har uppehållstillstånd eller inte innebär också skillnader gällande det stöd som socialtjänsten kan erbjuda inom socialtjänstlagens ramar.

4.1 Polismyndigheten

Polisen ska förebygga brott, övervaka den allmänna ordningen och säkerheten, bedriva spaning och göra brottsutredningar. Polisen i Sverige är indelad i en central nivå och en lokal nivå.

De uppgifter som kommer till polisen hanteras som underrättelseinformation. Det är polisen som avgör hur den fortsatta bearbetningen och analysen av informationen ska ske. Därefter gör polis och åklagare en bedömning om det kan anses vara fråga om människohandel eller något annat brott i det enskilda fallet. Det krävs inte någon särskilt hög misstankegrad för att inleda en förundersökning om brott. I samband med prostitution är det viktigt att vara uppmärksam på att det alltid finns anledning att misstänka brott såsom koppleri och människohandel.

Kontakt uppgifter

- Kjell Timmerholm, Länsordningspolisen
010-56 78393, kjell.timmerholm@polisen.se
- Ewa Hanson
010-56 78629, 070-319 70 83, ewa.hanson@polisen.se
- Lars-Åke Sund
070- 265 28 02, lars-ake.sund@polisen.se

4.2 Åklagarmyndigheten

Från den 1 januari 2005 består åklagarväsendet endast av en myndighet, Åklagarmyndigheten. Det operativa ansvaret för förundersökning och lagföring ligger på de internationella åklagarkammarna när det gäller människohandel och koppleri. I mål av aktuellt slag är åklagaren förundersökningsledare. Det är också åklagaren som har att fatta beslut om någon ska anhållas eller om andra tvångsmedel, såsom till exempel en husrannsakan, ska vidtas. När en förundersökning är färdigställd kan åklagaren väcka åtal och föra talan mot den misstänkte i domstolen.

Förundersökningsledare

När det gäller ärenden gällande människohandel är alltid åklagaren förundersökningsledare. Det är åklagaren som fattar beslut om någon ska anhållas eller om andra tvångsmedel som husrannsakan skall vidtas etc. Då förundersökningen är färdigställd kan åklagaren väcka åtal och för sedan talan mot den misstänkte i domstolen.

Begäran av tidsbegränsat uppehållstillstånd

Redan samma dag då ett tillslag genomförs är det viktigt att Åklagaren begär tidsbegränsat uppehållstillstånd (TUT) till Migrationsverket för eventuella målsäganden och andra bevispersoner.

Kontakt uppgifter

- Åklagarmyndigheten i Gävle 010-562 68 20
- Nationella åklagarkammaren i Stockholm 010- 562 50 00

4.3 Socialtjänsten

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453)).² Socialnämnden har i uppgift att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska dessutom särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående och barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna kan vara i behov av stöd och hjälp. (Se 5 kap. 11 § socialtjänstlagen).

Grundprincipen är att den kommun där den enskilde vistas, vistelsekommunen, har det yttersta ansvaret. Men en annan kommun än vistelsekommunen kan ha ansvar för stöd och hjälp. Om det står klart att en annan kommun har ansvaret, ska vistelsekommunens ansvar vara begränsat till akuta situationer (Se mer om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp i 2 a kap socialtjänstlagen).

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ska bosättningskommunen ansvara för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Det är inte acceptabelt att den enskilde nekas stöd och hjälp med hänvisning till att en annan kommun har ansvaret. Bosättningskommunen har det huvudsakliga ansvaret för den enskilde även om han eller hon vistas i en annan kommun. Vistelsekommunen är dock alltid skyldig att genomföra de insatser som den akuta situationen kräver, t.ex. skyddat boende och ekonomiskt bistånd, i avvaktan på att bosättningskommunen erbjuder behövliga insatser.

Att tänka på

- Det är viktigt att förundersökningsledaren så snart som möjligt ansöker om tidsbegränsat uppehållstillstånd för bevisperson (TUT) eller reflektionsperiod hos Migrationsverket. I ett initialt läge kan det vara en polisiär förundersökningsledare
- Finns behov av ett målsägandebiträde och en stödperson?

Med-bosättningskommun-avses:

1. Den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. Den kommun som den enskilde har sin starkaste anknytning till *om* det är en annan kommun än den där han eller hon är stadigvarande bosatt *eller* om den enskilde inte har någon stadigvarande bostad.

Socialtjänsten kommer i kontakt med personer i prostitution på olika sätt. Oftast inte på grund av prostitution, utan i samband med exempelvis ekonomiskt bistånd, missbruk eller andra problem såsom ångest och destruktiva beteenden. Skammen och rädslan för myndigheter kan göra att personen inte självmant berättar om sina erfarenheter. Detta betyder att personal inom socialtjänsten både bör ha grundläggande kunskap inom

² Gällande de som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m./fl. finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen.

området och vara lyhörd. Det är viktigt att våga och kunna ställa frågor om prostitution på ett respektfullt sätt och att följa upp dem.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn. När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år. (1 kap.2 § socialtjänstlagen). I 5 kap. 1-3 §§ socialtjänstlagen finns särskilda bestämmelser om socialnämndens ansvar för barn och unga. Socialnämnden ska verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden. Ansvaret är detsamma för alla barn oavsett om de har uppehållstillstånd eller inte. När socialnämnden får kännedom om ett barn som blivit utsatt ska nämnden (efter förhandsprövningen) utan dröjsmål inleda en utredning för att bedöma behovet av insatser. (Socialtjänstlagen 11 kap.).

Socialnämnden ska i sin utredning kring barnet också respektera barnets rätt till återförening med sina föräldrar i enlighet med barnkonventionens artikel 9, punkt 3. Detta kan givetvis utmynna i ett beslut om att bevilja bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen till en hemresa för barnet.

Vid behov ska en god man utses som bevakar barnets rättigheter, såväl socialt, juridiskt som ekonomiskt och ansvarar för barnets vård och omsorg.

Barnet har självfallet ett omedelbart behov av lämpligt boende, omvårdnad och trygghet. (4 kap. 1 § och 5 kap. 1 § socialtjänstlagen). Om barnet är under 15 år räcker det med den gode mannens/vårdnadshavarens samtycke för att göra en frivillig placering. Om barnet är över 15 behövs även barnets samtycke. Om samtycke inte ges kan det bli aktuellt att använda lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, även kallad LVU.

Checklista

- Vilket är det bästa och lämpligaste sättet att kommunicera med personen på?
- Behövs tolk?
- Manlig eller kvinnlig tolk?
- Vilket språk?
- Vilka behov och önskemål har den utsatta?
- Har polisanmälan gjorts?
- Polisens bedömning av eventuell hotbild, pågår polisutredning?
- Har förundersökningsledare (åklagare) ansökt om tillfälligt uppehålls-tillstånd till Migrationsverket? Detta är en förutsättning för att få ersättning av staten för utgifter.
- Har åklagare fått ärendet?
- Har målsägarbiträde utsetts?
- Personer som beviljats temporärt uppehållstillstånd har rätt till hälso- och sjukvård och bistånd enligt Socialtjänstlagen.
- Migrationsverket – status hos dem?
- Har personen sökt uppehållstillstånd eller asyl?
- Se till att personen som utsatts för prostitution och människohandel får adekvat sjukvård och tillgång till krishantering. Beakta självmordsrisken.

Att tänka på

- Har polisanmälan gjorts? Pågår polisutredning?
- Socialtjänsten ska vid behov, och ibland i samråd med andra aktörer såsom polis, inventera lämpliga boenden som finns tillgängliga. Finns det boenden med speciell kompetens gällande denna problematik? Finns det en hotbild? Behövs boende utanför kommunen? Kan fler personer i samma ärende placeras tillsammans eller inte?
- Behov av ekonomiskt och socialt stöd? Behövs mat/hygien/klädpengar? Behöver personen praktiskt stöd med t.ex. inköp? Är det klart vem som ska stå för de löpande kostnaderna?
- Finns det behov av psykosocialt stöd eller läkarvård? Finns risk att personen är suicidal eller uppvisar självskadebeteende?
- Har personen sökt uppehållstillstånd eller asyl? Har förundersökningsledare ansökt om tillfälligt uppehållstillstånd för bevisperson? Vilken status har personen hos Migrationsverket?
- Om personen är under 18 år – ta reda på vilken relation den minderårige har med sin vårdnadshavare. Finns det behov av god man? Är rekvisiten för LVU-omhändertagande uppfyllda?

Kontakt uppgifter

- Carina Eriksson, Bollnäs kommun
0278-253 36, carina.m.eriksson@bollnas.se
- Monika Quadt, Gävle kommun
026-17 88 18, monika.quadt@gavle.se

4.4 Migrationsverket

Migrationsverket är Sveriges centrala förvaltningsmyndighet för verksamhet inom migrationsområdet. Migrationsverket ansvarar för hela migrationskedjan, från gräns till medborgarskap eller återvandring. Det innebär bland annat att de beslutar om viseringar, asyl, uppehålls- och arbetstillstånd och medborgarskap. Ansökningar om asyl, uppehålls- och arbetstillstånd hanteras av de två verksamhetsområdena Asylprövning samt Besök, bosättning och medborgarskap.

Kontakt uppgifter

- Gunnel Svedberg, ÅEST, Teamledare Ankomstboende
010-485 93 86, gunnel.svedberg@migrationsverket.se
- Maria Lennartsson, Beslutsfattare
010-485 90 21, maria.lennartsson@migrationsverket.se
- Maria Eriksson, Teamledare asylprövningsenheten i Gävle
010-485 44 76, maria.eriksson@migrationsverket.se
- Viktor Wigren, Handläggare utredningsgruppen
010-485 23 47, 010-485 10 83 (jour), viktor.wigren@migrationsverket.se

4.5 Länsstyrelsen

Länsstyrelsen är en regional förvaltningsmyndighet med uppgift att samordna statliga verksamheter i länet. 2009 fick samtliga 21 länsstyrelser i Sverige, via handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, ett uppdrag att stärka den regionala samverkan med syfte att motverka prostitution och människohandel. Under perioden 2011-2014 ska samtliga länsstyrelser fortsätta att inom sitt ansvarsområde stödja samordningen i respektive län av insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel. Länsstyrelserna ansvarar bland annat för att uppdatera den regionala samverkansplanen. Det går även att vända sig till länsstyrelserna för frågor till exempel gällande utbildning.

Kontakt uppgifter

- Karin Sandgren, Regional samordnare
026-1713 98, 070-117 14 29, karin.sandgren@lansstyrelsen.se

5 Nationellt Metodstödsteam (NMT)

I samråd med de statliga aktörer som arbetat längst mot människohandel och prostitution i Sverige har i januari 2009 ett Nationellt Metodstödsteam mot Prostitution och Människohandel (NMT) inrättats under ledning av Länsstyrelsen i Stockholms län. Det finns möjlighet att kontakta NMT för råd och stöd i arbetet. Detta team fungerar som en strategisk resurs för enskilda myndigheter, enskilda handläggare och samverkansgrupper. Teamet består av representanter från polismyndigheter, socialtjänster, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket. Mer information om teamet finns på www.nmtsverige.se.

5.1 Nationella riktlinjer för samverkan

De nationella riktlinjerna har tagits fram av Länsstyrelsen i Stockholm i samarbete med NMT. Riktlinjerna ska utgöra stöd, inspiration och hjälp vid samverkan och handläggning av ärenden rörande prostitution, koppleri och människohandel. Riktlinjerna ska kunna användas av kommuner, landsting och myndigheter med flera. Syftet är att ge stöd till de aktörer som inte har egna enheter eller grupper som arbetar särskilt mot prostitution, koppleri och människohandel och som har begränsad eller ingen erfarenhet alls av dessa ärenden. Ansvariga handläggare ska snabbt kunna få en bild av problematiken och av hur man kan handlägga ärendena.

Riktlinjerna kan också utgöra ett stöd till frivilligorganisationer som exempelvis är engagerade i omhändertagandet. Frivilligorganisationerna kan få en bättre förståelse för hur myndigheterna arbetar med frågan samt hur de kan komplettera myndigheternas arbete.

5.2 Tryggare återvändande av personer i prostitution, koppleri och människohandel

Alla åtgärder i återvändandeprocessen ska eftersträva att återställa personens mänskliga rättigheter och förhindra att han eller hon utsätts för ytterligare kränkning och traumatisering. Ett väl genomfört återvändande där svenska aktörer samordnar återvändandet tillsammans med sina motparter i personens hemland, kan öka möjligheterna för personen att ta sig ur den situation som från början var skälet till att hon eller han hamnade i prostitution, koppleri eller människohandel. Dessutom kan risken minskas för att personen på nytt fångas upp av t.ex. människohandlarna vid hemkomst och återigen sätts in i människohandel.

Återvändande kan vara en både svår och komplicerad process. I ovan nämnda riktlinjer finns ett kapitel om vad man bör tänka på när en person önskar hjälp med återvändande till sitt hemland.

I syfte att på sikt skapa ett permanent nationellt återvändandeprogram för den utsatta målgruppen, har Länsstyrelsen därför inlett ett pilotprojekt tillsammans med Internationella Migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors. Genom projektet, som pågår 2012-2013, ska utsatta kunna erbjudas ett stöd i återvändandet såväl före, under hemresan samt en tid efter hemkomsten.

Kontakt uppgifter

- Claes Lyckner,
08-785 50 84, claes.lyckner@lansstyrelsen.se

6 Individen i centrum och rättigheter

Personer i prostitution, koppleri och människohandel har ofta genomgått något traumatiskt. Den myndighet som först kommer i kontakt med den drabbade ska inledningsvis försöka fastställa personens akuta behov. Försök att så långt som möjligt tillmötesgå personens önskemål. Det är viktigt att vara flexibel. Vad som känns akut och viktigt för en person kan vara väldigt individuellt. Personer i prostitution, koppleri och människohandel kan vara kvinnor, flickor, män eller pojkar. De har olika bakgrund, behov, förutsättningar och möjligheter. Därför måste hänsyn tas till deras specifika situation. Det är också viktigt att inte fastna i fördomar. En person som behöver stöd kan uppträda på olika sätt och behöver inte uppfatta sig själv som utsatt och inte heller ge det intrycket, men har likväl samma rätt till stöd. Även om personen nekar stöd är det bra att informera om vart personen kan vända sig för stöd utifall att personen ångrar sig senare.

Att ta sig ur prostitution innebär att genomgå en process som ställer stora krav på den enskilde individen. Stöd och hjälp behövs på flera nivåer samtidigt och under en längre tid. Grundresurser i form av försörjning, bostad och sysselsättning måste tillgodoses. Stödkontakter som stärker personens självkänsla är viktiga. Möjligheter till bearbetning av tidigare trauman bör erbjudas.

7 Tidsbegränsat uppehållstillstånd för bevisperson - TUT

Om personen är utländsk medborgare finns det möjlighet för Migrationsverket att utfärda tidsbegränsat uppehållstillstånd för bevisperson (TUT) (Se Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §). TUT kan utfärdas om:

- det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras,
- personen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,
- personen har brutit alla förbindelser med gärningsmännen och
- att hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.

Det är förundersökningsledaren som ansöker om TUT. När TUT har beviljats jämställs dessa personer med i Sverige bosatta personer vad gäller hälso- och sjukvård och socialt bistånd.

Se mer om rätt till hälso- och sjukvård och skola i Nationella Riktlinjer.

Kommuner och landsting har i dessa fall rätt till ersättning av staten – genom Migrationsverket – för de faktiska kostnader som uppkommit:

Ansökan skickas till Migrationsverket, Återsökning, Box 505, 342 23 Alvesta.

8 Anmälningssplikt och information

För att socialnämnden ska få information om sådana förhållanden som kan innebära att nämnden behöver ingripa till ett barns skydd är olika myndigheter och där anställda samt vissa yrkesutövare inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet *skyldiga* att genast *anmäla* det till socialnämnden. Det finns också en skyldighet att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd (Se mer i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen).

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd *bör anmäla* detta till nämnden (14 kap. 1 § socialtjänstlagen).

När en polisman får kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal ska han eller hon rapportera detta till sin förman så snart som möjligt (9 § polislagen. Se även 3 §).

Information om misstänkt prostitution, koppleri eller människohandel lämnas till polisen via 114 14. Via växeln begär man att få lämna sina uppgifter till Polismyndigheten i länet. Det är viktigt att känna till att detta inte är detsamma som att göra en polisanmälan.

Det finns också möjlighet att kontakta den nationella samordnaren (se avsnitt 5).

9 Sekretess

Mycket av myndighetsutövandet är omgärdat av sekretess men det finns vissa sekretessbrytande regler som kan göra så att uppgifter kan lämnas trots sekretess såsom:

- Om den enskilde samtycker till det får en uppgift lämnas ut till en annan enskild eller myndighet:
- Om uppgiften behövs för att polisen ska kunna ingripa omedelbart när någon som kan antas vara under arton år påträffas av socialtjänsten, under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling.
- Om uppgiften lämnas till polisen och gäller misstanke om brott som riktats mot någon som inte har fyllt arton år och det är fråga om brott som tex. människohandel, koppleri och köp av sexuell handling av barn
- Om uppgiften gäller misstanke om begånget brott som lämnas till polisen om det gäller:
 - brott som ger minst ett års fängelse,
 - försök till brott som ger minst två års fängelse, eller
 - brott som kan ge fängelse och kan antas föranleda någon annan påföljd än böter.

Se mer om sekretess i 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och Nationella riktlinjer.

Att tänka på

De sekretessbrytande reglerna kan höra ihop med olika sekretessbestämmelser, undantag och begränsningar. En sekretessbedömning ska alltid göras. Om du är osäker på vilka sekretessbestämmelser som gäller på just din myndighet, kontrollera med behörig personal.

10 Länkar & litteratur

Caroline Engvall, *14 år till salu* (2008) Kalla kulor förlag

Det nationella metodstödsteamet
www.nmtsverige.se

Eek Louise, *Spelat liv* (2002) Bokförlaget Atlas KB

Efron Vera & Natasja T, *Såld* (2006) Bokförlaget Efron & Dotter AB

Länsstyrelsen i Stockholms län/NMT/UNIFEM,
Människohandel och prostitution ur ett svenskt perspektiv, (2009)

Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 2010:03
Ett tryggare återvändande för personer utsatta för prostitution och människohandel i Sverige, (2010)

Rapporten kan laddas ned som pdf från Länsstyrelsens webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm/publikationer

Nationella riktlinjer – för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Prostitutionsenheten i Stockholm
www.stockholm.se/prostitutionsenheten

Roslund Anders, *Box 21* (2006) Piratförlaget

Socialstyrelsen, Unicef, *Kan det vara människohandel?*, (2008)
Beställes via unicef@unicef.se

Svenska Filminstitutet, *Vad har mitt liv med Lilja att göra?* (2004)

Sex mot ersättning – utbildningsmaterial om stöd och hjälp till vuxna
www.socialstyrelsen.se

Sex mot ersättning – utbildningsmaterial om stöd och hjälp till barn och ungdomar
www.socialstyrelsen.se

Ses Offline? - ett metodmaterial om unga, sex och Internet
www.ungdomsstyrelsense

Wennstam Katarina, *Smuts* (2007) Albert Bonniers Förlag

11 Spetskompetensgrupp Gävleborg

Spetskompetensgruppens uppdrag är att i första hand stödja och utveckla samverkan mellan myndigheter och andra berörda organisationer i arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Gävleborgs län. Gruppens uppgift är att genom kunskapsspridning skapa goda förutsättningar för att kunna tillgodose den brottsutsattes behov och för att möjliggöra en effektiv utredning av brott.

Genom nära samarbete med den nationella samordningsfunktionen på Länsstyrelsen i Stockholm kommer den regionala spetskompetensgruppen även att initiera och stödja långsiktiga och förebyggande insatser som riktas till ungdomar t.ex. om sexuell exploatering via internet.

Gruppen består av representanter från Åklagarkammaren i Gävle, Polismyndigheten i Gävleborg, tre Socialtjänster, Migrationsverket och samordnas av Länsstyrelsen Gävleborg. Länsstyrelsen i Stockholm har ansvarat för spetskompetensgruppens utbildning.

Har du frågor kan du ringa eller maila till någon av kontaktpersonerna nedan:

- Patrik Säflund, Åklagarkammaren i Gävle
patriksaflund@aklagare.se 010-566 68 26
- Ewa Hanson, Polismyndigheten Gävleborg
ewa.hanson@polisen.se 070-319 70 83
- Ulf Olsson, Polismyndigheten Gävleborg
ulf.olsson@polisen.se 070-225 37 36
- Maria Eriksson, Migrationsverket Gävle
maria.eriksson@migrationsverket.se 010-485 44 76
- Carina Eriksson, Bollnäs kommun
carina.m.eriksson@bollnas.se 0278-253 36
- Monika Quadt, Gävle kommun
monika.quadt@gavle.se 026-17 88 18
- Iman Hussein, Söderhamns kommun
iman.hussein@soderhamn.se 073-275 24 04,
0270-750 23
- Kjell Timmerholm, Länsordningspolisen
kjell.timmerholm@polisen.se 010-567 83 93,
070-219 14 38
- Karin Sandgren, Länsstyrelsen/sammankallande
karin.sandgren@lansstyrelsen.se, 026-1713 98,
070-117 14 29

12 Kontakt lista inom Gävleborgs län mot prostitution och människohandel

Nationell samordnare mot prostitution och människohandel

- Patrik Cederlöf
patrik.cederlof@lansstyrelsen.se

Kontaktperson länsstyrelsen Gävleborg

- Karin Sandgren
karin.sandgren@lansstyrelsen.se 026- 17 13 98

Krisjouren för män i Gävleborgs län

- Stickan 026-18 73 73

Åklagarmyndigheten

- Åklagarmyndigheten i Gävle 010-562 68 20
- Nationella åklagarkammaren i Stockholm 010- 562 50 00

Socialtjänst och kvinnojourer i Gävleborgs län

- Socialtjänsten Hofors Reception 0290 - 291 47
Kvinnojouren: Rosen 0290 - 203 88
- Socialtjänsten Ockelbo Reception 0297-555 67
Kvinnojouren: Gläntan 026- 25 00 95
- Socialtjänsten Sandviken Reception 026-24 15 59
Kvinnojouren: Gläntan 026- 25 00 95
- Socialtjänsten Gävle Reception 026-17 90 00
Kvinnojouren Blåklockan 026- 51 11 21
- Socialtjänsten Bollnäs Reception 0278-251 90
Kvinnojouren: Ringblomman 0278-158 39
- Socialtjänsten Söderhamn Reception 0270-752 95
Kvinnojouren: Stöttan 0278- 102 01
- Socialtjänsten Ovanåker Reception 0271-570 00
Kvinnojouren: Ringblomman 0278-158 39
- Socialtjänsten Hudiksvall Reception 0650-195 50
Kvinnojouren: Vändpunkten 0650-122 85
- Socialtjänsten Nordanstig Reception 0652-362 31
Kvinnojouren: Vändpunkten 0650-122 85
- Socialtjänsten Ljusdal Reception 0651-180 74
Kvinnojouren: Ljuslimten 0651- 130 69

Polismyndigheten i Gävleborgs län

- Kjell Timmerholm, Länsordningspolisen
kjell.timmerholm@polisen.se 010-56 78393
- Ewa Hanson
ewa.hanson@polisen.se 010-56 786 29,
070-319 70 83
- Lars-Åke Sund
lars-ake.sund@polisen.se 070- 265 28 02

Brottsofferjoureren i Gävleborgs län

- Bollnäs, Ovanåker
info@bollnas-ovanaker.boj.se 0278-247 02
- Sandviken-Hofors-Ockelbo
info@gastrike.boj.se 026-25 90 00
- Gävle
info@gavle.boj.se 026-10 55 77
- Hudiksvall-Nordanstig
info@hudiksvall.boj.se 0650-100 20
- Ljusdal
info@ljusdal.boj.se 0651-101 01
- Söderhamn
boj.soderhamn@telia.com 0270-101 21

Migrationsverket

- Gunnel Svedberg, ÅEST, Teamledare Ankomstboende
gunnel.svedberg@migrationsverket.se 010-485 93 86
- Maria Lennartsson, Beslutsfattare
maria.lennartsson@migrationsverket.se 010-485 90 21
- Maria Eriksson, Teamledare asylprövningsenheten Gävle
maria.eriksson@migrationsverket.se 010-485 44 76

Länsstyrelsens rapporter 2012

- 2012:1 Förebyggande arbete inom området ANDT - Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak i Gävleborgs län 2011
- 2012:2 Fisketurismens fiskar i Gävleborg – En resursöversikt
- 2012:3 Bredbandsstrategi för Gävleborgs län 2012-2020
- 2012:4 Miljögifter i Gävleborg, resultat från verifieringar 2009 – 2011
- 2012:5 Bostadsmarknaden i Gävleborgs län 2012 – Bostäder för nyanlända
- 2012:6 Klimat- och energimål för Gävleborgs län – Beslutade mål samt bakgrundsinformation
- 2012:7 Dioxiner i Bottenhavet och Bottenviken - pågående utsläpp eller historiska synder
- 2012:8 Inventering av stora rovdjur i Gävleborgs län 2011/2012
- 2012:9 Kartläggning av kemikalieanvändning med fokus på vattendirektivsämnen i Norrlands kustlän
- 2012:10 Ge inte upp – Du måste kämpa! – Kartläggning av vidarebosatta barn och ungdomars upplevelser och behov av information om sitt nya liv i Sverige
- 2012:11 Regional samverkansplan för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Länsstyrelsen Gävleborg

Rapportnr: 2012:11

ISSN: 0284-5954

Besöksadress: Borgmästarplan, 801 70 Gävle **Telefon:** 026-17 10 00

Webbadress: www.lansstyrelsen.se/gavleborg